

З НОВОВІДКРИТОЇ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ Д.І. ЯВОРНИЦЬКОГО

Ім'я видатного українського історика Дмитра Івановича Яворницького відомо кожній освіченій людині. З плином часу його наукова спадщина, донедавна умисно замовчувана, привертає до себе все більшу увагу громадськості. Свідченням цього є широка програма видання творів ученого у 20 томах (три томи вже вийшли¹, деякі інші підготовлені до друку). Паралельно друкується його епістолярна спадщина², яка зберігається переважно у Відділі рукописів Дніпропетровського історичного музею (понад 6 тис. листів). Однак ще чимало листів ученого або адресованих йому загинуло, у кращому випадку розпорошено по різних архівосховищах. Так, декілька листів Д.І. Яворницького нам вдалося виявити у фонді М.С. Грушевського, що зберігається у Центральному державному історичному архіві України у Києві³. Отже необхідно докласти нових зусиль для максимально повного виявлення епістолярної спадщини Д.І. Яворницького і певні кроки у даному напрямку вже зроблено.

У Відділі рукописів фондів та текстології Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України (Ф. 119, №№ 306 – 325) нам вдалося знайти досі неопубліковані поштові листівки різних осіб, адресовані Д.І. Яворницькому. Це – святкові поздоровлення з Великоднем та Різдом Христовим, особисті та офіційні записки, що їх одержував учений протягом 1901 – 1930 рр. від таких відомих діячів української науки і культури, як В.О. Гіляровський (1853 – 1939), Я.П. Новицький (1847 – 1925), Олена Пчілка (1849 – 1930), Д.М. Ревуцький (1881 – 1941), Т.М. Романченко (1880 – 1930), П.К. Саксаганський (1859 – 1940), М.Ф. Сумцов (1854 – 1922), М.І. Струнников (1871 – 1945), Т.С. Сулима-Бичихіна (1863 – 1927), Є.Х. Чикаленко (1861 – 1929) та ін. Вони є важливим доповненням вже відомої частини взаємної кореспонденції цих авторів з Д.І. Яворницьким, є тут листи і від зовсім незнайомих науковцям осіб. Хоч це й невеличкі листівки, але вони досить інформативні – їхні автори висловлюють оцінку наукової

діяльності вченого – його праць та екскурсій по музею, (М. Сумцов, Т. Сулима-Бичихіна), прохають про підтримку в науковій роботі (Я. Новицький) та в особистих справах (О. Пчілка). Наприклад, відома фольклористка з Херсона Олена Маркевич повідомляє, що записує для Д.І. Яворницького народні пісні. Про те ж саме пише і археолог Віктор Іванович Гошкевич (1860 – 1928). Дмитро Михайлович Ревуцький (1881 – 1941) домовляється про проведення концерту українських народних пісень в історичному музеї, які часто організовував Д.І. Яворницький. Є відомості й про самого вченого. В листах цих насамперед вражає глибока повага та надзвичайно тепле, лагідне ставлення друзів до великого вченого – вони піклуються про його здоров'я, намагаються підбадьорити, підтримати в скрутну хвилину. Безперечно, ці коротенькі листівки – не лише документ епохи, але й живий відгомін тогочасного життя, дзеркало найщиріших, найдушевніших стосунків людей одного середовища – культурно-українського, яких хоч і розділяли сотні кілометрів, та об'єднувала любов до України, до її минулого, піклування про її долю. А також – щире почуття дружби й любові одне до одного, що зараз на жаль майже втрачено.

Окремо слід сказати про листівки від невстановлених осіб (№ 325/ 1 – 9). На щастя, за змістом нам вдалося встановити особи деяких авторів. Перш за все – особу археолога, директора херсонського краєзнавчого музею В.І. Гошкевича (лист під криптонімом В.Г. № 7). І допомогла в цьому фотографія, під якою вдалося прочитати окремі вицвілі слова: «Царські могили, вблизи Кривого Рога. Раскопки 1907 – 1908 гг.». Як відомо з біографії вченого, він й справді проводив розкопки могил у цей час поблизу Кривого Рогу. Так само за змістом вдалося встановити авторство видатного українського художника Опанаса Сластьона (1855 – 1933) (№ 6). На кількох листівках пощастило розібрати підписи. Це насамперед підпис видатного етнографа з Харкова, члена Харківського історико – філологічного товариства, секретаря Харківського статистичного комітету, автора і упорядника фольклорно-етнографічного збірника «Жизнь и творчество крестьян Харьковской губернии» (1898) Василя Іванова до Д.І. Яворницького – з цієї невеличкої листівки випливає, що вони були дуже близькими друзями. На жаль, біографія В. Іванова зовсім мало

досліджена. У цьому ж фонді зберігається досі неопублікований лист Д.І. Яворницького до фотографа Марка Микитовича Залізняка (Железняк) від 28 листопада 1930 р., який має велику наукову цінність. З нього дізнаємося, як високо цінував Дмитро Іванович кожен найменшу дрібницю, що стосувалася української етнографії – фотознімок, народну пісню, прислів'я, навіть окремі діалектні слова, лайки, вуличні прізвиська... Автор закликає ні до чого не бути байдужим, бо для науки немає нічого зайвого, нічого стороннього, все це – «глибина старовини», просить надсилати йому побільше всякого матеріалу. Ще слід сказати про зовнішнє оформлення цих листівок. Всі вони невеличкого формату, деякі чорно-білі, інші кольорові. На більшості з них зображено види або архітектуру міст, з яких надсилалась листівка, іноді портрети українських історичних осіб (гетьманів) або письменників (Т.Г. Шевченка, І. Котляревського) На кольорових – дуже гарні українські пейзажі. Але найкращі листівки надсилала Олена Пчілка – вони виходили в редакції часопису «Рідний край», який вона видавала і мали на титулі гарні українські орнаменти. Наприклад, Великодне привітання від 8 квітня 1911 р. надіслано нею на такій листівці, де крім орнаменту на титулі надрукований ще й уривок із «стародавньої запорізької вірші», що читалася на Великдень від хати до хати, як і різдвяна вірша – ці народні вірші любила і досліджувала Олена Пчілка. Ось цей текст:

«Христос воскрес!
 Рад мир увесь!
 Діждались ми Божої ласки,
 Тепер же всяк
 Наїється всмак
 Свяченої паски.
 Всі гуляють
 Прославляють
 Воскресшого Бога
 Бо вже тая
 Всім до рая
 Протерта дорога!»

Варто додати, що подані нижче тексти листів є важливими для краєзнавців. Доречно згадати, що авторами листів до вченого є письменники з Катеринослава (Дніпропетровська) Тетя-

на Сулима-Бичихіна і Трохим Романченко, в них згадується і про дочку Олени Пчілки і сестру Лесі Українки – Ольгу Косач-Кривинюк (Олену Зірку) (1877 – 1945). Її переслідувала поліція, тривалий час вона була безробітною і лише завдяки Д. Яворницькому дістала можливість працювати за фахом (лікарем) у Лоцманській Кам'янці (нині – частина Дніпропетровська). Саме про її працевлаштування клопоталась Олена Пчілка у своїх листах до Д. Яворницького, і наведений нижче лист (№ 11) є зайвим тому свідченням.

Сподіваємось, що запропоновані нами листи матимуть певну цінність для дослідників біографії Д.І. Яворницького і спонукають до подальших пошуків ще не виявлених контактів великого вченого з видатними і маловідомими українцями кінця ХІХ – початку ХХ століття.

ПРИМІТКИ

¹ Яворницький Д. Твори. – К., Запоріжжя, 2004. – Т. 1; 2005. – Т. 2; 2006. – Т. 8.

² Епістолярна спадщина академіка Д.І. Яворницького. Каталог музейної колекції. – Д., 1992; Епістолярна спадщина академіка Д.І. Яворницького. – Д, 1997. – Вип. 1; 1999. – Вип. 2.

³ Ці листи опубліковані у статті: Мицик Ю.А. Яворницький Д.І. – Грушевському М.С. // АУ. – 1996. – № 1/3. – С. 38 – 42.

ЛИСТІВКИ

1

Листівка В.О. Гіляровського до Д. Яворницького

1901, березня 18. – Москва (?)

Дорогой Дмитрий Иванович!

Если бы ты разрешил нам послушать твою повесть в это воскресенье, на 8 час[ов] вечера. Можно? Да?

Весь твой В. Гиля[ровский].

18 март[а] 1900 г.

ІЛ НАНУ ВР. – Ф. 119. – № 308. Автограф.

2

Листівка невстановленої особи до Д.І. Яворницького*1901(?), грудня 12*

Зарядье, Кривой переулоч.
 д[ом] Бахрушина
 Е.В.Р. Дмитрию Ивановичу
 Эварницкому
 6 декабря.

В[асилий] О[сипович] Ключевский просит доставить ему или мне для доклада в обществе более подробныя сведения о предполагаемом Вами издании, равно как и о тех условиях, на которых рукопись, (рисунки)? принадлежащая обществу, будет издана Вами.

Ваш Сер[гей] Белощ[...]

ІЛ НАНУ ВР. – Ф. 119. – № 325/9. Автограф. На титулі – види Москви, зверху надписано: «Заседание предположено 16-го».

3

Листівка Василька до Д. Яворницького*1901, грудня 21. – Москва (?)*

21.12.1901 р.
 Москва,
 Зарядье, д[ом]. Бахрушина, Кривой переулоч, кв. № 22
 Его Высокоблагородию Дмитрию Ивановичу Эварницкому.

Вельмишановний пане профессоре!

Що за лихо скоїлось з Вами?... Чи здужаете Вы? Хай боронить Вас Господь мылосердный!..

А знаете, шо я подумав? А ось шо: годын у дви дня 24 декабря, буду витать Вас у Ваший кимнати.

Васылько.

ІЛ НАНУ ВР. – Ф. 119. – № 307. Автограф.

4

Листівка Є. Симонінової (?) до Д. Яворницького*1902, квітень*

Его Высокородию
 Дмитрию Ивановичу Эварницкому
 Москва, Зарядье, Кривой переулоч, д. Бахрушина, кв. № 22

Христос Воскрес, милый Димитрий Иванович!
Шлю Вам самая лучшая пожеланья, будьте здоровы. На днях читала Вас в
«Русских Ведомостях».
Искренне преданная Елисавета Симонова.

ІЛ НАНУ ВР. – Ф. 119. – № 321. Автограф.

5

Листівка В.О. Гіляровського до Д. Яворницького

1905, березень. – Москва (?)

Екатеринослав,
профессору Дмитрию Ивановичу Эварницкому

Дорогой друг (?) Дмитрий Иванович!
Я, жена и дочка сидим у Ник. Ник. Новикова, приятеля Луки Карповича Попова, и пьём за твоё здоровье.
Будь здоров! Твой Гиляр[овский].

ІЛ НАНУ ВР. – Ф. 119. – № 309. Автограф. Поштовий штампель
20.03.1905.

6

Листівка М.І. Струнникова до Д.І. Яворницького

1907, січень

г. Екатеринослав, Областной музей
Профессору Дмитрию Ивановичу Эварницкому
Адрес: Москва, Тверская ул.,
Долгоруковский пер.
д[ом] Страх[ового] Общес[тва] Россия
[мебельные] комн[аты] Гофман № 9, Н.И. Струнн[икову]

Дорогой Дмитрий Иванович!
Портрет Поддубного мною кончен, размер 3 арш[ин] 4 вер[шка]. Куда, когда и как прикажете прислать. Жду ответа.
Вас искренне любящий Н. Струнников.

ІЛ НАНУ ВР. – Ф. 119. – № 324. Автограф. Поштовий штампель:
23.01.1907. На звороті листівки намальовано пейзаж і зверху надписано:
«Может быть портрет можно будет передать кому-нибудь в Москве для пересылки к Вам, это было бы удобнее для меня».

Листівка Я.П. Новицького до Д.І. Яворницького

1907, липня 8

Екатеринослав.
Его Превосходительству
Дмитрию Ивановичу Эварницкому

Дорогой Дмитрий Иванович!

Направляя формальное заявление Председателю Совета музея с просьбою разрешить раскопку могил, вместе с тем рассчитываю как на твою поддержку, так и на возможно поспешное разрешение просьбы.

Будь здоров! Твой Я. Новицкий.

ІЛ НАНУ ВР. – Ф. 119. – № 314. Автограф.

Лист Ф.І. Росинського до Д. Яворницького

1908, лютий. – Москва

Профессору Дмитрию Ивановичу
Эварницкому
Jekaterinoslaw – Russland
Земский Исторический музей

Дорогий Дмитро Ивановичу.

Я з великою охотою розкажу Вам, що оце у субботу їду я у Москву і пробуду там аж до Великодних свят – якщо завернете туди, дайте про себе звістку, будь ласка: мені так хочеться з Вами побачитись. Адреса: Федору Іліодоровичу Росинському – Москва, Немецкая ул., Гарднеревский пер., д. Чернышовой, кв. 4.

ІЛ НАНУ ВР. – Ф. 119. – № 319. Автограф. Поштовий штампель:
15.02.1908.

Листівка археолога В.І. Гошкевича до Д.І. Яворницького

1908 р. (?)

Его Превосходительству
Дмитрию Ивановичу Эварницкому.
Екатеринослав

Глубокоуважаемый Дмитрий Иванович!

Попадаются песни. Записываю. Нуждаюсь в литературе, – во избежание вторичного открытия Америки. Будьте милостивы, порекомендуйте издания. Нет ли справочников? Не порекомендуете ли мне литературу о найденных в России?

Как рассчитываете провести весну и лето? Спрашиваю на тот случай, что м[ожет] б[ыть] судьба будет мне побывать в Екатеринославе и обидно б[ыло] б[ы] не застать Вас. Крепко жму Вашу руку. Желаю здоровья. Сердечно Вам преданный В. Г[ошкевич].

ІЛ НАНУ ВР. – Ф. 119. – № 325/6. Автограф. На титулі фото В. Гошкевича біля надгробка (?). Підпис фіолетовим чорнилом розмитий, можна лише виділити окремі слова «Царські могили» (вблизі Кривого Рога). Раскопки 1907 – 1908 гг.

10

Листівка Олени Пчілки (Ольги Косач) до Д.І. Яворницького

Б. д.

В Музей
Вельмишановному П. Дмитрові Еварницькому.

Христос Воскрес!
Поздоровляю з святками, бажаю всього найкращого.
Ол. Косач. Сподіваюся бачитись

ІЛ НАНУ ВР. – Ф. 119. – № 310. Автограф.

11

Листівка Олени Пчілки (Ольги Косач) до Д.І. Яворницького

1909 (?), весна

В Екатеринослав
Дмитрию Ивановичу Эварницькому
Дворцовая площадь
Собственный дом

Христос Воскрес, вельмишановний Дмитре Йвановичу! Віншую Вас з Великим Днем, бажаю весело святкувати! А я тут зосталася сама як палець... Не поїхала нікуди, щоб не було знов перерви у виході з «Рідн[им] Краєм»... Оце все жду, чим скінчиться справа затвердження (?) моєї дочки в с. Кам'янці. Чи не пособили б Ви там словом, де слід?(...)! О. Пчілка.

ІЛ НАНУ.– ВР. – Ф. 119.- № 315. Автограф.

12

Листівка Олени Пчілки (Ольги Косач) до Д.І. Яворницького*1910 (?), січня 3*

В Екатеринослав, Соборная площадь
Музей им. Поля
Дмитрию Ивановичу Эварницкому

Поздоровляю Вас з Новим Роком! Бажаю здоров'я, всього що – найкращо-
го.

Олена Пчілка. А таку картку видали полтавці (нова крамниця).

ІЛ НАН ВР. – Ф. 119. – № 316. Автограф. Чорно-біла листівка, посередині – карта України («Географічна карта земель в Росії та Австроугорщині, де осіли українці»), навколо неї портрети деяких гетьманів, портрет Т.Г. Шевченка, види українського села та Києва.

13

Листівка І. Залізняка (?) до Д.І. Яворницького*1910, січня 12.*

Екатеринослав, Музей Поля
Его Высокородию
Дмитрию Ивановичу Эварницкому
12 янв[аря] [19]10 года

Милостивый государь Дмитрий Иванович!

Исполнить просьбу Вашу по письму от 31.XII.[190]9-го года относительно кирпича для народ[ного] дома «Просвиты» в Мануйловке не имею возможности. Преданный Вам Ив. [Железняк?]

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 325/4. Автограф.

14

Листівка В. Іванова до Д.І. Яворницького*1910, березня 27**Єсентуки*

г. Екатеринослав, Дворцовая пл. свой дом
Его Превосходительству
Дмитрию Ивановичу Эварницкому
Ессентуки Пантелеймоновская ул. Дорохова

Щире привітання високоповажному Дмитрові Івановичу! Чи бували Ви в цих краях?

Здаєця міні, шо от тут то Вам краще б і слід було б лічиться, чим де в другому місті. Є тут і грязі, і води, і сонце, і всякі ванни. Тіки... ой! Скушно! Справді, чи не трапиця Вам пригода сюда приїхать? Низенький [бью чолом, Василь Іванов.]

27.III.1910.

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 325/2. – Автограф.

15

Листівка М. Маслова до Д. Яворницького

1910, квітень.

Его Превосходительству
Дмитрию Івановичу г[осподину] Эварницкому
Екатеринослав, Потемкин[ская] площадь.

Христос Воскрес!
Дорогий Дмитро Івановичу!

Вітаю Вас з святом і бажаю швидче видужати від хвороби. Гадаю, шо Ви її легко поборете і сподіваюсь Вас бачити через 6 тижнів здоровим, бадьорим і працьовитим. Ваш Мих. Маслов.

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 311. Автограф. Поштовий штампель
15.IV.[19]10.

16

Листівка М.Ф. Сумцова до Д.І. Яворницького

1911, травень

Его Высокопр[евосходительству]
Дмитрию Івановичу
Эварницкому
В Екатеринослав
Музей Поля

Вельмишановному Дмитру Івановичу велике спасибі за гарну розвідку про Закревського.
М. Сумцов.

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 323. Автограф. Поштовий штампель:
09.05.1911.

17

Листівка В. Морозовської – Д. Яворницькому

1911, липень

оз. Гарда в північній Італії

Russie Екатеринослав Соборная площадь,
 собствений дом
 Эварницкому Дмитрию Ивановичу.
 Lago di Garda Maltesino 25/12. VII.

Щиро шановний Дмитро Иванович. Майнула це літо за кордон, и ось уже третій тиждень живу на озері Гарда, тут же живе й московській професор Цебриков, дуже щира чесна людина, згадуємо ми там про Вас, і от він, хоч може, і не знайомий [з Вами], але прохав уклонитися Вам від його.

Я сама шлю Вам щире вітання.
 В. Морозовская.

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 313. Автограф. Поштовий штемпель
 11.VII.1911.

18

Листівка С. Шебеця (?) до Д.І. Яворницького

1912, лютого 28

Екатеринослав, Музей ім. Поля
 Високоповажному Д.І. Еварницкому
 Директор Музею
 Одесса, 28.II.1912.

Високоповажний Пане Профессор!

Погано в Одесі з Україною. До того часу зібрав лише 200 р. **Не маю ту такого мудрого й розумного заступника, яким Ви були для мене.** Місто гарне, але грошей нема у кого брати. Як Ваше здоров'я? И вже полюбовав я морем, гарне під час бурі. Остаю з глибоким поважанням до Вас
 С. [Шебець].

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 325/8. Автограф.

19

**Листівка П.К. Саксаганського з допискою Є. Чикаленка до
 Д.І. Яворницького**1913, червня 28
 Кисловодськ

В Екатеринослав, Музей имени Поля

Его Высокородию
Дмитрию Ивановичу Яворницькому
1913 року червня 28
г. Кисловодськ

Серденько моє, любий батько Атамане!

Цікавить мене, як стан твого здоров'я? Читав, що операцію зроблено, та як себе почувашь, не відаю, живучи отут в чужій чужині. Як твоя ласка, голубе мій, то черкни хоть словечко, а покищо нехай тобі легенько живеться та щастить на все добре. Всією душею прихильний Опанас Сакаганський, жінка та багато земляків вітають тебе, батьку. Адреса: Кисловодськ, «до востребования»

Вітаю дорогого Дм. І[ванови]ча Є. Чикаленко.

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 320. Автограф.

20

Листівка Т.С. Сулими-Бичихіної до Д.І. Яворницького

1913, липень

г. Екатеринослав
Дворцовая площадь, соб[ственный] дом.
Е.В.Б[лагородию] Дмитрию Ивановичу Эварницкому

Високоповажний Дмитрий Иванович!

Спасибо Вам за книжку, которая доставила мне большое удовольствие. Извините, что я её (завезла?), хотелось прочесть до конца. При встрече я Вам её отдам. Что же Вы не написали о Вашем здоровье? Как Ваша операция? Хотя, когда я была в музее, мне сказали, что она сошла хорошо. Бувайте здоровенькі и благополучны, желаю Вам всего хорошаго.

Уважающая Вас Т. Сулима.

P.S. Простите, Дмитрий Иванович, что такая грязная открытка, українськи открытки я к сожалению забыла в Екатер[инославе], а в деревне трудно достать открытку.

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 321/2. Автограф. Поштовий штампель:
27.07.1913.

21

Листівка Перев'язки до Д.І. Яворницького

1913, жовтня 15

Областной музей имени Поля
Е[го]В[ысоко]Р[одию] Дмитрию Ивановичу
Г-ну Иварницкому

Глибокоуважаемый Дмитрий Иванович!

Имея счастье быть случайным слушателем Ваших объяснений редкостей музея, я был тронут Вашей искренней снисходительностью. Бог помочь Вам и в будущем.

Малорос Перевязка. 15. XII. 1913 г.

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 325/1. Автограф. Поштовий штампель:
27. 03. 1903.

22

Листівка О.Г. Сластіона до Д.І. Яворницького

*Б. д.
Полтава*

Губернаторский дом
Любому батькови
Дмитрию Ивановичу Эварницкому

Спасибо, коханий батько, любый друже за щирую, добрую память, за любовь, за ласку, и от нас прийми то же самое. Дякує двічі – Василь, я, жінка, хлопці. Чолом батькові»

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 325/6. Автограф.

23

Листівка Т. та І. Романченків до Д. Яворницького

Без року, жовтня 26

«Поздоровляем Вас з днем Янгола! Щасти Боже Вам на все добре, довгі і довгі роки...

Трохим та Івга Романченко».

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 318. Автограф.

24

Листівка невстановленої особи до Д.І. Яворницького

*Без року, квітня 9
Полтава*

Екатеринослав, Областной музей
Его Высокородию Дмитрию Ивановичу
Эварницкому

[...] Кланяемся очень.
Полтава, 9.IV.

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 325. Автограф. Текст на титулі, під чорнобілим портретом Котляревського.

25

Листівка невстановленої особи до Д.І. Яворницького

*Без дати
Москва (?)*

Невыразимо приятно мне вспомнить о дорогом земляке, живущем на высоком берегу Днепра родного, столь много мыслящем и работающем не покладая рук; вечно юном и живом, чутком и отзывчивом и пожелать снова увидеться с ним в храме незабвенного соседа моего и приятеля А.Н. Поля, или в Москве, у меня, а в антракте между свиданиями сноситься путем письма. Крепко же жму Вашу сильную руку-труженицу, Дмитрій Иванович, и прошу не забывать отныне и до века. От души благодарна Вам за Ваш труд и чувства.

Н. Ри[...].

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 325/5. Автограф.

26

Листівка Олени Маркович до Д. Яворницького

1917, січня 1

Екатеринослав, Дворцовая площадь
Собственный дом
В.Б. Дмитрию Ивановичу Эварницкому

Вельмишановний Дмитро Иванович!

Вітаю Вас з Різдом Христовим! Бажаю здоров'я і щастя в житті. Збираю для Вас пісні-веснянки. Але багато вже є в збірниках, в т.ч. й у ваших.(?). Вишиваю взори, що привезла од Вас і часто в споминаю Катеринослав. Бувайте здоровенькі. Завжди ширю

Ол. Маркович.

ІЛ НАНУ ВР. – Ф. 119. – № 312. Автограф. Поштовий штампель 1.01.1917.

Листівка Д.М. Ревуцького Д. Яворницькому

1926, липня 25 (?)

Екатеринослав,
професору Дмитрию Ивановичу Яворницькому,
 заведующому музеєм (б[ывшим] Поля)
 1926.VII.25

Любий батьку!

Якщо Ви зараз у Катеринославі, то будь ласка, негайно черкніть мені листівку на адресу: Кисловодск, Лермонтовская, 11, Дмитрию Николаевичу Ревуцкому. Якщо ви в Катеринославі, то я думаю числа 10 серпня виїхати до Вас. Думаю поспівати дум та пісень у Вас в Катеринославі, проїхати на пороги та й на Київ. Одначе це при тій умові, як Ви в Катеринославі. Тому, будь ласка, негайно відгукніться. Якщо не відгукнетеся, то буду гадати, що Вас нема в Катеринославі, або що Ви мене не хочете бачити. Всього кращого! Завжди Ваш Дм. Ревуцький».

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 317. Автограф.

Лист Д.І. Яворницького до М.М. Залізняка

1930, листопада 28.

28.XI.1930.

Дніпропетровськ (?)

Вельмишановний Марко Микитовичу!

Ваші фотознімки я одержав і гаряче, од щирого серця дякую Вам за них. Це є живі картини з живого життя нашого українського народу, дорогий матеріал для науки етнографії. Йдіть і далі по тому ж шляху: знімайте характерні типи людей, їх житла, одержу, хазяйські приладдя, худобу – все, що коло чоловіка і для чоловіка. Записуйте народні пісні, казки, поговорки, прислів'я, загадки, окремі виразні слова, лайки, вуличні прізвища – во всьому цьому виявляється душа, серце, розум, бажання живого чоловіка. Ви приклали до Вашого листа тільки 13 українських слів, а які ж вони характерні та виразні! Давайте ж мені, давайте побільше мені побільше таких слів! Не пропускайте мимо себе й таких слів, які звуться соромливими словами. Для науки немає соромливих пісень. Іноді в таких словах криється глибина старовини, яка значила зовсім не те, що вона значить зараз. Ви от носете імня Марка, я ось скільки бьюсь, щоб дізнати, чого той Марко товчветця по пеклу, а й доси того не добьюсь. Відкіля пішла ця поговорка, і як це пояснює сам український народ, не один славист мені того не довів. Я не можу зараз дати Вам матеріальної допомоги, щоб облегчити Вашу роботу, бо Ви сами добре знаєте, яке ми нині переживаємо безгрішшя. А проте коли в нас забрязчать в кишені побрязкачі, то ми не пошкодуємо розтулити

перед Вами свого гаманця, щоб дати вам допомогу ширше розгорнути свою працю на ниві рідної науки.

Про той матеріал, який мається у нас в музеї, Ви не турбуйтеся, бо про нього турбується сам Держвидав.

З широтою та правдивою до Вас повагою. Дм[итро] Іван[ович] Яворницький
25.XI.1930.

ІЛ НАНУ. – ВР. – Ф. 119. – № 306. Автограф.

ПРИМІТКИ ДО ЛИСТІВ

№ 2

¹ «Ключевский». В.Й. Ключевський (1841 – 1911), видатний російський історик, професор Московського університету.

№ 5

¹ «Луки Карповича Попова». Л.К. Попов – адвокат, археолог-любитель, приятель Д.І. Яворницького.

№ 6

¹ «Портрет Поддубного». Мова йде про портрет видатного українського борця Івана Піддубного (помер у 1945 р.).

№ 11

¹ (...)*. Цим знаком ми позначили нерозбірливий фрагмент тексту.

№ 13

¹ «Мануйловка». Село на лівому боці Дніпра, нині – частина Дніпропетровська (в Амур-Нижньодніпровському р-ні, поблизу т. зв. «Старого» мосту через Дніпро).

Надійшло до редколегії 6 жовтня 2007 р.